

TANDORI DEZSŐ

A Courtauld Collection: „az” impresszionisták

A legtöbb kérdés nem is létezik
Mire adódnának hát válaszok?
*Itthon vagyok, és nincs még-ilyen ember,
Nincs még egy ilyen, csupán Másikom,
Aki itthon volt és rájuk vigyázott,
Ahogy majd tavasszal helyette én*

— — — *Nincs mi helyett és nincs ami helyette . . . !* — — —

*Csak ő, még, aki nem tudja, másfél nap
Után, ki például az új amerikai elnök,
Nem hallgattunk híreket, nem néztünk
Híradót, holott én Amott egyre a hírekbe
Kapaszkodtam a színes tévén, megnéztem
Mind a négy csatornáét, esténként,
Ne múlna és múlna az idő*

— — — *Nincs ami és nincs ami nem s ne* — — —

*Néztem Bush és Dukakis küzdelmét,
Néztem őket, erről most ennyit*

— — — *Nincs és nincs* — — —

*Nincs, aki csütörtök délelőtt, most, e
Csütörtökön, verset írna és ne tudná,
Ki például az új amerikai elnök
— Talán Bush, persze, a belgrádi rádióban,
Melynek adása Nekik Itt szól, s melyre
Ők dalolnak, válaszul, harsognak,
Majdnem úgy, egy szobányi térben, ahogy
A St. James park mellett a St. James palota
Mellett a fákon a seregély-zajgép, veréb-zajgép,
A belgrádi rádióban Bush nevét emlegetik, hallom.
Azaz hallottam tegnap, ma még ezt is lekéstük.
Mondtam is Másikomnak.*

Szólnak hát a belgrádi rádióban mind
Ugyanazok a számok, melyek távoztam előtt.
Semmi se változott? És minden más lett,
És semmi se változott. Láttam, megtaláltam,
Ha nem is könnyen — könnyen! csak kacifánt
Utcajárással — a Courtauld Intézetet,
Az impresszionisták e gyűjteményét,
Melynek katalógusa most itt van a földön
Az asztal mellett. A ködös tájak, például,
Ahogy mindjárt lesz ilyen nekem is, a Tabánban,
Ahogy „Szpéróhoz s a Többiekhez” kimegyek majd.
A csónakját festő férfi — ahogy s ahogy;
Vagy a tündök kékség, a türkiz, Monet vízpartján,
Mely mintha a Balatoné lenne Fonyódnál,
Ahogy lemarad a reprodukcióról. Le, az a szín. De
Véletlenül egy másik könyvben megvan, s azt
Is megkaptam véletlenül. De hol van
Azért „az”? És a többi. A másolat papír, a versé,
Még elmentem előtti, rajta

Kis rajz, nagyobb méretben, A Vándormadarak Fája.
A Courtauld, a St. James park, ez a hely itt,
A Tabán: Belépek a kacifánt utcajárás
Után a Tabán Collectionba-be; a hanghordozás . . . !
Ahogy ezt eltanultam, színész író, bármit
Mondhattam volna „úgy-hellózza”, úgy
„Thszcink-jöüüzza” . . . esti galériák ismert
És azonnal elfelejtett figurája. Belépek,
A portán, mondjuk, a gesztenyefában vagy
Az odahordott kövek alatti üregben, le
Kell adnom a táskám — az első napok! akkor,
Ott! s leadtam, még így voltam akkor ott;
Legalább az útlevél, pénz, repülőjegy
Átvándorolhatott volna belső zsebembe! leadtam —,
„Akár leltárt vehetünk fel”, mondták, ezt nem
Kértem; megvásároltam később, második végigjárás
Után, a katalógust, papírja zörgött, ezt
— Volt egy olyan impresszióm? — nem tartottam
Helyénvalónak, leadtam hát a fönti
Portán, pultnál, váróhelyen, vásárlóhelyen
A holmit, csendben megvárta harmadik-negyedik
Körjárásomat. Megyek, így, a Tabán Helyén,
A Tabánban, most, az ő Helyükön, bejárom,
Papírom nem zörgetem, teljes a csend. Miféle
Képek vesznek körül? Szpérót látom, mint . . . ?
Éliást . . . ? Poszit, ahogy köreit, íveit írja?
Meghúzza a part vonalát, a türkiz tündökletet
Barnán és szürkén? Ahogy itt ugyanaz szól
A belgrádi adón, vagy . . . ? Mert szólnak, szólnak
Ugyanazok a számok, mintha el se mentem volna,

*Mintha nem változott volna semmi. Allnak, mint a
Kifüggesztett képeken áll minden, mint a pincébe
Lerakott képeken ott és mindenütt, nyilván,
All minden. Nem tud semmi több eseményről.
A mozgalmasság ezt hozta meg hát? ezt hozta.
— Honnét? — vissza? Nem hozhatja fel semmi
Azt, őt, kő vagy fa vagy föld Intézeteikből,
Leadhatom bármim, semmi őket nem hozza vissza.
Elmúlt a nap, a Courtauld Collection napja, nem tértem
Vissza — sokalltam, hogy belépő van? annyira
Megnéztem mindent? több: kevesebb lett volna már?
Nem akartam leadni semmim? nem akartam ügyesen
Cselekedni immáron? és a többi; nincs kérdés,
Nincsenek rá válaszok.*

*Akkor? Ahogy ez a szó is kettőt jelent:
S ott, az Intézetben, nincs egyik se, egyik
Jelentés se. Így állok csak a Tabán Collection
Kapuja előtt — nincs! szin egy Bejárat
Mindén; a kijárat; kiábrándító teljesség, épség,
Visszakapom mindenem s mindenem elmúlt.*

*Tehetetlen-e...? széttárom karom, széttárom-e...? nem
Tárom zét, mi végre? Vége anélkül is,
Egyre kezdődik minden mozdulat anélkül
Is, hiába, a hiábavalóság mindenek híján
Semminek se a híja.*

*Ez voltam én, veréb, ezt
Mondja Szpéró, ez voltam én, poszáta, mondom
William Carlos Williams helyett; megvettem
A The Sparrows című tudományos könyvet, mely
Az összes verébfajtát, az igaziakat, olvasom,
Elemzi, és a házi veréb elterjedésének okait
Kutatja. Emberi ok, ember-szempon: az emberhez
Ő tudott a legjobban alkalmazkodni, kapcsolódni,
Olvasom — a könyvben, idegesen, szállodaszobámban,
S a könyvről, a pályaudvari Whsmith — sic! — polcáról
Leemelt lapban. Jól vásároltam! A Courtauld Intézetben
„Jól” voltam. És a többi. Nem lettem vesztes,
Nem nyertem meg semmit. Valami elmúlt a kettő között.
Valahová nem bírok bemenni, eszembe se jut,
Zsebredugott és nem széttárt kézzel állok.*

*Ha nem lesz túl hideg, leülök esetleg,
Hátam a fának támasztom, ülepem a földön,
A kövek valamelyikén. Nézem, vagy sem, a ködös,
Vagy sem, vidéket, ahonnét elmentem.
Ez lesz a Courtauld Collection meglátogatása,
A visszatérő. Semmit be nem gyűjthetek,*

Nem leszek örömmel fogadott turista, természetesen
Vett pénzköltő látogató, nem leszek sóher, nem leszek
Gyanús, senkise próbál elbeszélgetni velem, senki
Sem hagy figyelmen kívül. Ha szerencsém lesz,
A Tabánban nem találok senkit.

Ők se lesznek ott, nem, ők sincsenek.
És — ne annyi kinnal történjék, ne oly
Nagy elmegyek-nem-megyek utazással! —
Nem leszek én se. Repró:

Voltak-e legjobb színek, melyek lemaradtak?
Mit mi marasztal? Mi marasztal el? Ki?

Széttárom szárnyam, mely maga a fa, maga
A Whsmith, a Williams, a Courtauld, a Tabán,
Mely én voltam, mely sose voltam én...!
Mely sose; mely sose! Engem adtak le, írom, a ruhafárba.

Allok ott, kellék, mint a papírzörgés,
Szólok, mint a karácsonyiba hajló rockzene,
Néma vagyok, tárgy-se, mint a majd elköltöző
Intézet, melyet jövőre nem lelek ott,
A Somerset House-ba megy, vagy hová, mint hallom,
Hallhattam, míg a gyanúsan soká késlekedő liftre vártunk.
Allok ott, mint ilyes gondolkodásom,
Mely közben maga az ártalmatlanság.

Allok ott, Szpéróéknál, mint aki
Hagyja, hogy megbizonyosodjanak felőle,
És ne menjenek vele semmire. Kik? Mik?
Mint aki elment, mint aki el se.

Szólt közben, valami versként; rajzként szétszállt,
Látta gyémánttá válni a hamut,
Ahogy a kitömött fácán köré vadnyugati kisvárosként
Odakerítődött Fulham, Brompton, Chelsea,
Látta a lovasgárda negyvenemeletes laktanyáját,
S ahogy a ficánkoló, képeslapon látható
Ló mögött a kapuívben ott a lószar
Halma, a testőrön a vörös mundér, a díszmadár-sisaksörény,
Vagy mint a bennszülöttek szalmafonatainak mása.

Látta a londoni színt, mely H. Samuel gyémántja egyre,
És Szpéró hamva, Poszié, Éliásé.
Mint Hamu-Nem-Piperkőc, lefordíthatta a rá szabott
Nehezet, és majdnem azt írja, „Handke”,
A lapokon — a Lapban eltűnik majd — látható
„Tandori/A Courtauld Collection...” helyett,
S itt most az „A” helyett csaknem „The”-t ír.

